

ENDRUM

SETMANARI BILINGÜE, SATÍRICO Y DE BON HUMOR

En pos de unas elecciones

Ya tenemos elecciones.

Ya vuelven a sacar de la inercia a sus móviles piernas y desatar su armónica lengua, los políticos españoles, a fin de poder ser elegidos diputados y sentar sus reales en los nobles escaños del Congreso.

Ya vuelven a organizar mitines a sangre y fuego y se reanudan promesas que no se han de cumplir.

El libre ciudadano está en el derecho de emitir su libre voto a favor del candidato que mejor le parezca, pero este tan justo derecho es violado por el caciquismo y por la ambición sin límites.

El inquilino recibe la presión por parte del propietario, éste del cacique y el jornalero del patrono y cada cual tiene esclavizado su derecho de votar por aquél que su corazón le dicte.

Si se encuentra una persona que pueda votar con su sincera voluntad pueden recitarle aquello de:

Señor ducado de a dos no topó Chayres con vos

Aquí en Mallorca habrá lucha. El artículo 29 quedará frustado y se disputarán cinco escaños como se disputarán cinco fortunas.

Los liberales quieren dos candidatos, los mauristas tres y la Conjunción Republicano-Socialista dos.

¿Quienes resultarán vencidos? Eso es lo que anhelamos saber.

Los candidatos de las izquierdas o mucho nos engañamos o su derrota es por descontar. La mala organización de ambos partidos en esta isla es lo que nos hace formar esta suposición.

Maura triunfará solo para justificar aquello de que bona berba may mo.

Rosselló también triunfará, a fin de poder ilustrar el Congreso con discursos que nadie oye.

Estos dos triunfarán; esto es seguro. Triunfarán porque son los dos que más caciquismo tienen implantado en esta isla. Triunfarán porque sus súbditos pondrán al elector en el duro trance de «el voto o la bolsa»; triunfarán porque obligarán a muchos que les voten a ellos porque son ellos, apelando a la compra de votos si fuese necesario, exclamando después de elegidos:

—Fuimos elegidos porque el pueblo de Mallorca está con nosotros. Nosotros somos Mallorca. ¡Ellos serán Mallorca! Lo que deberán decir será:

—Nosotros somos diputados porque la voluntad del pueblo, esclava, nos tuvo que elegir. Nosotros no somos Mallorca, pero la representamos.

Eso será la pura verdad.

Nosotros amamos el sufragio libre del ciudadano. Aborrecemos la presión de fuerzas mayores que obliguen a interrumpir la ruta de su ideal al ciudadano. Detestamos al caciquismo que por desgracia impera en Mallorca y lo detestamos porque el caciquismo es el espíritu exterminador de la libertad y del derecho.

En vísperas de unas reñidas elecciones ya vemos a la Inquisición moderna entrando en funciones; la infamia y el atropello en persona afilan sus garras y el libre ciudadano está en el derecho de emitir su libre voto.

El pueblo de Mallorca votará a los candidatos que más caciquismo les proteja, y elegirá cinco diputados que una vez sentados en su escaño olvidarán como por encanto el pueblo que les eligió. Y Mallorca quedará como siempre, abandonada por sus representantes, como un insignificante átomo en medio del mar.

LEO USA

CUENTO DE ALGAIDA

Sa Cova de sa pò

Anam a relatá un fet mes antic qu'es d'u mostatxos, y no sabem si es històric o cuento, an això heu deixam pes desenfeynats, pero que per coses que creiden s'atenció, el publicam.

Antigament es pajessos, durant sas festes nits d'ivern, en cuant havian sopat y passat el rosari, passaven una hora a dins sa cuina contant cuentos o parlant de pò, perque heu de tenir en conta benolguts lectos qu'an aquell temps sa pò estave de moda, como are hoy estan sas falsetas curtes y un escoté més fondo qu'un pou de catorse metres, lo qu'es sa desaperació de sa cota negre.

Idó a sa possessió de Galdent, an aquell temps, hoy havia un amo que tenia cinc sisys, a més quatre missatges porqués y un individuo que nomia Bernat Parpal, el qual era un jove de vintisinc anys redons com una bolla de billà y gran y se deya qu'en tota Mallorca no ni havia un'altra que tengues sa forsa que tenia ell. En prove de qu'en tenia molta basta que vos diguen, que sempre duye una barra de ferro en lloc d'un garrot. Aquesta barra que pesava vinticinc lliures la feya jugá com si fos una paye, y per això era que li deyen en Bernat Parpal.

Idó bé. Tota aquesta famili tenia sa comuna costum de fé s' hora de tertulia a dins sa cuina.

Era una nit freda com un marmol. Parlaven de pò y valentias, y a l'amo tant li teren es cuc de s'oreye malalt, que alsant sa veu digué: —Tant valents com volen assé, vosjur que no ni ha cap de voltros que tengui coratje d'ana a sa Cova de sa pò en sa nit.

A lo que contestà en Perpal: Jo hoy he anat ayuy. Es porqué m'ha dit cuant estavem aprop de sa cova: «Veus, Bernat aixó es sa Cova de sa pò, contestantli jo que tengues esment anies bastiá y que llanava a veure, y en efecta l'he vista però no hoy he trobat res que me fes pò». Y això eton cup ol meus consells.

—Dè dia ni han anats molts, y no han vist res però lots es qui heu han provat en sa nit s'han morts d'es susto, pots contá qu'hey deu havé cosa grossa.

—Tant hoy aniria de nit com de dia; —contestà en Bernat.

—Ca! Me pareix qu'hey deixarias sa barra.

—Idó heu vorem. Jo hoy aniré.

Tot hom s'aixicá y despues d'es peculiaria «bonanit», sen anaren a jeure an es sostre.

En Bernat se dirigi anies més amic que tenia d'es missatges, el qual nomia Ralel diguentí:

Rafel, has de veni amb mi, o d'acord? —Y anont? —A sa Cova de sa pò, cinco mil dies —Volste fe trons i queuet, penses que tenc sa vida avorrida! Jo no hoy vuy quédá des susto.

—Que sustos ni resistost! Idó me ni vaix totsol, nembo y xien ob leys ob evans. —Y dit y fet prengué un fanal y sa barra y ben embolicat ja li v'havé estret. (Continuarà)

Tenda de móbles

GUIEM CALVO

Carrer de la Rectoria, 16—SÓLLER

Tallé de fusteria y móbles

Móbles de maderas sanas, fabricats en tal Tallé. També fan de lo més bé portas, somiers y persianas.

Heu fan tot de lo millor.

Baratura y perfecció

De sa Regió

DE MURO

Cotorra bon dia o bonas tardes. Tu qu'ets sa cotorra d'es carre. Quadrat. Bono idó te faix a sobre, que ja qu'es jove, que t'et mentionaves dissapta passat no vol mesclá mes saliva amb tú, jo com a companyero seu vuy fe sobre an es mureros loqu'has de fé.

He vist que deyes que no acabarias sa tinta ni es papé. Per conestà te vuy di qu'es lectos que mirarán aquest escrit i sabrà lo que passe heu trobarán mal fet.

Primerament trob que te trobarán mes guapo qu'en lloc de comprá papé vajis a veure en Toni Ros que no se que té y de passada pots aná a veura una casa qu'está a devora es pont de com anam a can Morrel que feyen de sebetés y cuant hagues aclarit aquests enserrells, llevó tornarem parlá més de s'assunto, y me podrás di si ja t'han enviada sa capse de píndolas de santa Margalida. Aixó ja son assunts que l'interesavan.

En cuant an es toros te fés avinent que may havias de destepá una falta qu'has comesa. Perque si ell ha fet toros amb tú, que hoy emportave que ningú heu sabés? Domés qu'heu digueras malament, perque jo estic enterat qu'eras tú es torero perque se que te va aficá sa banye, y es torero may. L'affica an es bou. Per aixó cuant tornis escriure capjireu.

(Acabara) Es lloro X. X.

Un cop d'ribotes a fulges èrgues mestres es estreljollines ned més. Edem tres ob la esquerda, aliend y s'escrivé a s'empresen nos intencions.

A la fi dijous de la setmana passada vau teni lloc s'estreno del Rey Herodes. Manacori traduïda pen Mitja Botà (que si te sort d'asse sensere desgraciats d'ets usurés manacorins)

FABIOLA.

O LA IGLESIA DE LAS CATAUMBAS

NOVELA POR WISEMAN

1'50 PTAS.

De venta en la Tipografía de Salvador Calatayud.—Calle de la Luna, 27.—SOLLER.

Se remitirá por correo mediante el envío de su importe y 15 cts. por franqueo.

soción de sas atlotas d'aquí, y sas qui sapin illuhí per més rumbo y pretení tendrán medida d'honó.

Es LLORO MUR

Radiograma urgente:

«La plazeta «S'uyastre», ca'n Tarrase, si no pagan pronto lo debido, la próxima semana datos».

ma assent que noltros el tenim no se si per lujo.

Mos resulta qu'el tenim que pagá el doble o el triple mes ca que a sas altres bandas y mos trobam que no sabem si mos donan una terça o mitje assent que sas peixateras mos pesan amb trossos de ferro enlloc de pessos.

Si es nostre Alcalde sen ocupa de segú que heu trobará ara que venen eleccions.

Desitjariam qu'aquella atlota de's carré de Llevant digue an es seu pixa portas que no molesti an es vainats es dia que plou, y qu'ei cubresqui ella pues de lo contrari un altre dia serem mes llarcs.

XERRIM LLUCHMAJORÉ

D'ALARÓ

Cansat estic d'esperá sa contestació d'en Corneta. Veix ja cert del tot que m'havias confús, pués jo tramolava a devant sas tevas amanassas, però no per tu que m'havias insultat publicament y sense rahó. Jo no te conec, ni sé qui ets; tu en mentidas no saps qu'et pesques, mentres que jo sempre dic sa veritat. Tú lo únic que sercaves era que no donás conta de lo que passe a dins aquést poble. ¿Tú que seràs un d'aquells tarats que xerran fort perqu'es pensin que tenen rahó? ¡No cantis! Perque si te coneix sa veu serà més gros qu'esa teva cobardia, pués ets de tenir en conta bòlero que si no t'havia rebutjat per segona vegada es clauera per sa justificativa cause de que varios negocis m'obligaren a sorti de viatge, deixant ben encarregat de que m'envisien durant sa meva aussensi aquest setmanari per veure an aqué me contestaves.

Pués Corneta lo més dret que pots fé es no posarté en mi, y llevonses que no t'atrevesquis a conversa en sa meva (encara no's meva) atlota, perque a'cadira qu'tu seus la croixes.

Es JENRE D'ES LLENYETÉ

DE BINISALEM

Es present cas m'obliga a havé de di qu'aquest rató atrevit y pocav.... que freqüenta es pas veinat de sa finca que se diu *es ponet de ca'n Xim* propiedat de D. Martin Roca y Gelabert, que si repeteix es fet que tengué lloc dia 17 d'es corrent a sa part d'es demetri serà precis pasarli un las a dins s'hortet de sa mencionada finca, qu'és allá ahont ell practica sas sevas operacions de sustracció, y si no basta aixó sémbrarli un redollet de blat a demunt sa seva esquena amb una maquineta de fé trons a fi de qu'en sos seus productes se pugui compensá es perjudicis que ocasiona en benefici seu.

Si no s'esmenda amb aquesta esquila, serà indispensable es posarli unes escales al fi de que cuánt passí no se puga fé càrrec, ni menos dursen lo que no's seu. Y además emprendé una campanya en contra de sas sevas fetxorias, y relatár una grossa part de sa seva històri rateril a si de que aprenGUI de memori lo que és es dret de propiedat y tot aixó y mil cosas més anirán acompañadas de tots es detalls que sigan necessaris, perque per tot allá ahont circuli aquest setmanari se pugui enterar qui es aquest *Cacor* inclús se publicará es seu nom apellidos; a podo y domicili ahont ell viu.

DE LLUCHMAJÓ

Suplicam an es nostro Alcalde que se cuidi de mirá es preus a qu'es ven es peix a Pla-

Senyó directó: Li agrairem que de par nostra protesti cuantre sa porqueria de cine que mos donen ets empresaris no-vells.

A mes de donarmós una lata selecta mos endilgaren diumenje a vespre, sis pelicuetas que no tenian dos metres cada una.

Empresaris embuyosos amb embuys renou tendrém, y a mes vos embuyarém porque sou massa pellosos.

Dos ESPECTADÓS

Per tothom es ben sabut desd'aquell mes nassarrut an aquell que te es nás xato que fá ets impresos barato s'Imprenta CALATAYUD.

Carré de sa Lluna 27.—SOLLER

Feim avinent an aquell jove retratista que per més senyes vá an es port amb bicicleta per no gastá coranta céntims en tranvia, que si no entrega haviat es retrats que fé a sa torre Picada, potsé hagui d'anà de jutjats.

Compren vosté? Es MES GRANDOLÀS A Sóller hey ha un Tall de modistas que s'ocupan un poc masse d'EN XERRIM y se seva condenna.

Advertim an aquestas poys entrats en costura que si volen tenir una mica de vergonya, fassin el favó de no posarsé pús amb aquést periòdic, ja qu'ell no s'ocupa d'ellas. Y cas contrari las donarem a coneixé d'una manera molt poc gus-tosa.

Y si no'hu creis anavó a serca, Hem ditni es traient de la seva condanna.

COMERCANTS Vòltros qu'estau per quebra perque res may despatxar y altre cosa no sercau més que podé prosperá, sabreu, y qu'es ben històric que an aixó heu conseguitre bastants sols vos anuncieu a demunt aquest periòdic.

Sr. Directó: Vaitx lletji an es número passat d'aquest periòdic, una xerrimada referent a si aquells dos ciclistas tan valents tenien un poc massa de amistat en sa vallanera de devant es Ciclets y com que jo crec som un d'ets aludits li suplic que rectifiqui que jo y es companero ni siquiera la mirarem. Hagües dit a sa Xurrera heu hagües endéfinat.

Amb lo que queda complascat es seu amic. C. R. Ciclista

FONDA LA PALMESANA Andreu Ramón Carré de Cocheras, 3.—SOLLE

Forenses que visitau aquesta població sana y com tots necessitau menjá per no patí gana, a sa Fonda Palmesana trobareu lo que sercau.

Allá es es menje de primera y com un Bisbe se jeu, y tot aixó per un preu tan baix que vós fá riguera.

AMOR DE MADRE De venta en la imprenta de este periòdi-co a 0'60 ptas. ejemplar.

SOLLER.—Tip. de Salvador Calatayud

y plenetjada amb un bon jec, pes celebrat *Mascle Ros* cuyo estreno fong an es *Centro Variedades* (que per cert heu moltes de variacions) y dedicada an ets usurés d'aquesta Ciutat que per cert abunden en desmesia.

Jo com antic vey, y retirat cómic, vaitx tení es gust d'assitíri quedant molt satisfet de veura s'exit colosal y gran lleno y tant per s'obre, com per lo acertats qu'estan es uncionalis lo qu'hem motiva dongui sa més cumplida enhorabona, a ells an en *Mitje Bo* y an es *Mascle Ros* per lo bé que heu reposi.

Durant es curs de sa funció lo que mes me v'agrada v'assé sa venguda des tres reis del Orient que per cert anaven ben orientats. En cuánt an el Rey Moro vaitx trobá que desempenyá es pape molt milló que cuánt sol fe's assistent des Comendant an ets *Ous passats per aigo*; també an ets meus uys me va pareixer que se semblava molt a un homo com un aglá que fa un parey d'anys qu'un orabaixa corria per demunt una taulada o suptrat d'un casa d'aprop de's carre de España no sabent si encalsava ratas o si sas matas l'ancalsaven a ell.

En cuánt an el Rey qu'estava bas-mítx y anave soyat de guix y ciment, me v'agradó que desempenyava es seu papé a sas mil maravillas, unicament que si era es que jo me pens se v'descuidá de di, an el Rey Herodes, que cuánt v'fé s'obre d'una casa de na Camella v'logà una porta veye per tapá es portal, sen v'serví tres menos y cuánt la v' torná posá escusas per no pagá es petit lloguer qu'és propietari li va demená: fá nou anys y en cara bele.

(Acabarà)

D'ESPORLAS

Molt però molt d'efecta ocasiona s'anterior article amb referenci an aquell pollo que festetja a *ca's Canonge* amb na *Maria de los Consuelos* (ora pronobis).

Se diu si ell va prendre una volada mes grossa que sas que sol prendre un falcó, però jo dic que en s'acte que dona lloc a tal escrit heu ha tela per prendre voladas mes enormes que sa seva.

¿S'ha vist may cosa mes ridícula? ¿S'ha vist may jove tant tacany? ¿S'ha vist may comerciant amb més occurredi?

Això son tres preguntas qu'es contestan es amb una sénzilla paraula: ¡No! Ell na *Maria de los Consuelos* deu estar que serà flamadeta! Aquest jove ha perdut es cui d'un pané y si no'hu creis sereu uns incrèdules.

DE MOSCARI

Sense demená permis com que pujá en el calvari, perque trob qu'és nesesari vaitx a dona un bon avis a modistas de Paris que ja tenim per Moscari.

Aflotas guapes y finas han mudat es seu modals amb faldes y déventals d'un teixits tan mal iguals qu'pareixen taraninas. Marineras han entradas modas de jec de senyós etsibadas d'entre dós, diguentse per nom bufandas, y en sas te.. te.. manillavadas fan bullo molt espentós, posant s'hom sospitos de si animal verinós las hauria mossegades.

Man deixat sas modas veyas perque ja nos agrados duven randas y entredós y molta sierras polleres y a sas faldas per derreras an es costats y voreras una tira de botons.

Des devantals vos dire qu'hey ha molta fantasia sempre seguit s'estodia de quin modo está mes bé. Surten ben enlestidetas es diumenje a passetja, y hasta cualcuna ni ha qu'en tant y tant d'empolvá cuánt comensan a suau de son cara un pot llevá tres Kilos de verinetas. Dos homos de gran ronyó un casat s'altra fredi han presa sa pretenció de fé una expo-